

АСТРОНОМИЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБСКОЈ

БОРИВОЈЕ А.Р. ЈОВАНОВИЋ

Градишка, Република Србска

Резиме. Дат је преглед наставе и популаризације астрономије у Републици Српској.

Астрономија као школски предмет предвиђена је само у гимназијама Наставним планом и програмом за 2003-04. шк. годину, а такође као поједине теме у настави физике. Постоје три смера гимназија: (1) општи, (2) друштвено-језички, (3) природно-математички. Од ових, само природно-математичке гимназије имају обавезан предмет астрономије са једним часом недељно, односно 32 часа годишње у IV разреду. Редослед тема са бројем часова је овакав: Увод (1), Небо, простор, време (4), Гравитација (2), Даљине и величине небеских тела (2), Зрачење небеских тела (3), Астрономски инструменти (4), Звезде (4), Галаксија (4), Сунце (3), Сунчев систем (3). За општи смер је астрономија предвиђена као факултативни предмет са 70 часова годишње у IV разреду. Овде је садржај много богатији, а навешћемо само редослед тема и броја часова: Увод (1), Небо, простор и време (14), Гравитација (8), Месечево кретање (3), Даљине и величине небеских тела (3), Зрачење неб. тела (6), Астрономски инструменти (6), Звезде (8), Галаксије (6), Сунце (3), Сунчев систем (6). Садржај ових тема је богат, али није потребно да се овде детаљно наводи из разлога који следе.

У Србској не постоје природно-математичке гимназије, али постоје понегде појединачна одељења тога смера. Тако, у Гимназији у Бањој Луци има једно одељење са 36 ученика, а наставу изводи дипл. астрофизичар. У другим местима, по свој прилици, не постоји, јер ни Републички просветно-педагошки завод нема уредну евиденцију о истом. Што се тиче факултативног предмета астрономије, он се нити у једној школи изводи из простог разлога што је необавезан, па се тако смањују трошкови, а не постоје ни стручни наставници за тај предмет.

У оквиру наставе физике за општи и друштвено-језички смер за сам крај IV године са највише пет часова предвиђене су ове теме: Астрономија – историјат, предмет и методе истраживања; Структура васионе, Сунчев систем и галаксија; Космологија – порекло и развој неб. тела. Овде се може

додати још толико часова у II години за тему Гравитационо поље (Њутнов закон, јачина и потенцијал гравит. поља, космичке брзине, астронаутика).

Изван школа, има ту и тамо аматерских дружина. Оно што се зна, то су Универзитетско астрономско друштво у Бањој Луци које има два мала инструмента, а астрофизичар држи курс “Мала школа астрономије”, у Прњавору постоји група без стручњака и инструмента и још у Градишки Астрономска аматерска дружина “Плејаде”, коју сам ја основао и водим, тј. држим предавања из основног курса астрономије и практично обучавам, при чему користимо моје инструменте.

Код омладине интерес за астрономију је у порасту захваљујући ТВ емисијама о најновијим истраживањима Марса, те занимљивим појавама на небу последњих година. Дobar подстрек је дала и Летња астрономска школа на планини Мотајици у августу 2002. у организацији Астрономског друштва «Руђер Бошковић» Београд, Прир.-матем. факултета и Универз. астрон. друштва из Бање Луке, Општине Србац и посебну материјалну подршку г-на Лазара Кусића из Србца. Овакве активности треба наставити и подржати. Истина је да без материјалних улагања у општем сиромаштву, све иде тешко, али треба упорно истрајавати.

ASTRONOMY IN REPUBLIC SRBSKA

Teaching and popularizing of astronomy in Republic Srbska is reviewed.